

також сприяють покращенню ефективності державного та господарського управління [4].

Список використаних джерел:

1. Помилки статистичного спостереження та заходи щодо їх усунення. URL:
https://pidruchniki.com/12580921/statistika/pomilki_statistichnogo_sposterezhennya_zahodi_shchodo_yih_usunennya. (дата звернення: 07.10.2025).
2. Помилки статистичного спостереження. Способи контролю інформації — Статистика — Підручники для вузів онлайн. URL:
https://stud.com.ua/1708/statistika/pomilki_statistichnogo_sposterezhennya_sposobi_kontrolyu_informatsiyi. (дата звернення: 07.10.2025).
3. § 8. Помилки спостереження і види контролю даних. URL:
<https://subject.com.ua/economic/statistics/8.html>. (дата звернення: 07.10.2025).
4. Талах І. Статистика. Навчальний посібник. Луцький національний технічний університет. URL:
https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%A2%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%85%20%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/page4.html. (дата звернення: 07.10.2025).

Короленко Вячеслав Володимирович

аспірант

Криворізький національний університет (м. Кривий Ріг)

**ЦИФРОВА ЗРІЛІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ
КАПІТАЛОУТВОРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПЕРЕРОБНОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

Дослідження процесів капіталоутворення на підприємствах переробної промисловості варто розгорнути у двох взаємопов'язаних площинах —

об'єктивованій, що відображається матеріально-фінансова структура відтворення капіталу, та інкорпорованій, у якій фіксуються соціально-когнітивні та організаційні форми його реалізації. Традиційно акцент у дослідженнях зроблено на об'єктивованому вимірі, тобто обсягах інвестицій, структурі та динаміці нагромадження, ін. Проте постіндустріальні умови розвитку сучасних переробних підприємств дедалі виразніше демонструють, що ефективність капіталоутворення визначається не стільки фізичними або фінансовими масштабами вкладень, а й організаційною здатністю перетворювати інвестиційні ресурси у знання, компетенції та управлінські рішення.

Саме в інкорпорованій площині формується нова якість капіталу, що зумовлена цифровою трансформацією виробничих і управлінських процесів. Цифрова зрілість підприємства стає відображенням рівня внутрішньої організованості та адаптивності до технологічних змін, так званим маркером того, наскільки підприємство здатне інтегрувати цифрові інструменти в систему створення економічної цінності. Вона проявляється не стільки в наявності відповідних технологій, скільки у способі їх інституціоналізації, тобто у структурі прийняття рішень, культурі використання даних, компетенціях персоналу.

Отже, сучасна парадигма капіталоутворення виходить за межі матеріального відтворення і дедалі більше спирається на нематеріальні чинники у вигляді цифрових ресурсів, аналітичних можливостей, управлінського інтелекту, що актуалізує формування нових механізмів продукування капіталу. У цьому контексті аналіз взаємозв'язку між цифровою зрілістю підприємства та результативністю процесів капіталоутворення набуває не лише практичного, а й концептуального значення, яке полягає у переосмисленні самої природи економічного зростання у переробній сфері.

У науковій літературі «цифрова зрілість» розглядається як багатовимірне поняття, що охоплює не лише технологічну інфраструктуру, а й інтеграцію технологій у бізнес-процеси, організаційну культуру, управлінські практики та

компетенції працівників. Результати узагальнення оглядових досліджень та моделей зрілості у цифровому контексті дозволяють зробити акцент на тому, що це не просто стан, коли технології впроваджено, а рівень, на якому вони системно експлуатуються, удосконалюються й стають невід’ємною частиною стратегії та операційної ефективності підприємства [1]. Дослідники зауважують, що між готовністю до цифровізації («readiness») і власне зрілістю є суттєва різниця, суть якої зводиться до того, що готовність означає потенціал до змін, тоді як зрілість – це вже реалізований, інтегрований рівень функціонування цифрових рішень у бізнес-середовищі (оцінювання «as-is»). Утім, у теоретичному просторі існує дискусія, де моделі зрілості часто критикують як надто універсальні або нормативні, без урахування галузевого контексту, а також за слабе емпіричне обґрунтування прямого впливу зрілості на фінансові результати [2].

У контексті специфіки підприємств переробної промисловості цифрова зрілість набуває особливого значення для капіталоутворення, яке пояснюється тим тим, що якщо підприємство може не просто інвестувати в нове обладнання чи IT-платформи, а синхронізувати ці інвестиції з інформаційними, аналітичними та управлінськими рішеннями, то віддача на вкладений капітал має потенціал до прискореного інтенсивного зростання. Тобто, цифрова зрілість виступає як «посередник» між інвестиціями й результатом та визначає, наскільки ефективно можна конвертувати матеріально-фінансовий капітал у капітальну продуктивність, скорочення витрат, прискорення оборотності активів чи підвищення організаційної конкурентоспроможності. Для переробних підприємств, де капіталовкладення зазвичай великі й довготривалі, недостатня цифрова інтеграція створює «вузькі місця» в експлуатації, управлінні та адаптації технологій. Отже, навіть за значних інвестицій без високої цифрової зрілості ефект може бути недостатнім і навпаки, підприємства з вищою цифровою зрілістю мають більший потенціал для формування доданої вартості на інвестований капітал.

Досвід провідних переробних підприємств ЄС демонструє, що інтеграція систем управління виробничими процесами (MES, ERP, IoT-рішення) дозволяє підвищити продуктивність капіталу на 15-25 %, скоротити енергоспоживання на до 20 % і зменшити втрати сировини на 10-12 % [3]. Середні підприємства харчової та деревообробної галузей, які впровадили елементи цифрового моніторингу ланцюгів постачання, продемонстрували зростання рентабельності активів (ROA) у середньому на 8-10 % протягом двох років [4].

Рівень цифрової зрілості переробних підприємств визначає не лише технологічну модернізацію, а й якість управління процесами капіталоутворення. В українських реаліях цифровізація поступово перетворюється на чинник підвищення ефективності виробництва й використання капіталу. Як засвідчують аналітичні узагальнення Інституту економіки промисловості НАН України, підприємства, що впровадили системи автоматизованого контролю технологічних процесів, енергоменеджменту та цифрового обліку, демонструють зниження питомих витрат енергії в середньому на 10-12 % і скорочення виробничих витрат на 7-9 % порівняно з підприємствами без таких систем [5].

Подібні результати фіксуються на підприємствах харчової, деревообробної і хімічної промисловості, де інтеграція цифрових технологій у моніторинг ланцюгів постачання та управління якістю забезпечує зростання продуктивності праці на 8–10 % і скорочення тривалості виробничого циклу [6]. Ці тенденції свідчать, що цифрова зрілість виступає не лише як характеристика технологічного розвитку, а як структурний компонент ефективного капіталоутворення, що створює можливість для інтенсивного відтворення капіталу на основі оптимізації ресурсних потоків, підвищення прозорості процесів, скорочення трансакційних витрат і зростання віддачі на одиницю інвестицій.

В умовах повоєнної економіки цифровізація переробних підприємств набуває не лише технологічного, а й стратегічного значення. Вона постає як ключовий чинник структурного оновлення капіталу та формування його нової

якості. Інтеграція цифрових інструментів у виробничо-логістичні ланцюги забезпечує прозорість ресурсних потоків, підвищує точність планування, скорочує транзакційні витрати й мінімізує ризики перебоїв у постачанні. Це набуває особливої ваги за умов обмеженого доступу до фінансових ресурсів, коли від ефективності кожної вкладеної гривні залежить здатність підприємства до відтворення.

Цифрові технології створюють можливості для гнучкого управління виробництвом, віддаленого моніторингу процесів, адаптивного реагування на ринкові зміни та інтеграції у глобальні ланцюги створення вартості. Для підприємств, обмежених у доступі до традиційного капіталу, цифрова трансформація фактично виконує роль «множника інвестицій» – підвищує віддачу від наявних ресурсів, посилює інноваційну спроможність і збільшує капіталовіддачу без пропорційного зростання витрат. У цьому контексті цифрова зрілість виступає не лише індикатором технологічного розвитку, а системною умовою ефективного капіталоутворення, що визначає конкурентоспроможність і стійкість українських переробних підприємств у процесі післявоєнного економічного відновлення.

Список використаних джерел:

1. Aras A., Büyüközkan G. Digital Transformation Journey Guidance: A Holistic Digital Maturity Model Based on a Systematic Literature Review. *Systems*. 2023. Vol. 11(4). 213. URL: https://www.mdpi.com/2079-8954/11/4/213?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.09.2025).
2. Thordsen T., Bick M. A decade of digital maturity models: much ado about nothing? *Information Systems and e-Business Management*. 2023. Vol. 21. Pp. 947-976.
3. Bányai Á., Bányai T. Real-Time Maintenance Policy Optimization in Manufacturing Systems: An Energy Efficiency and Emission-Based Approach. *Sustainability*. 2022. Vol. 14, №17. Article 10725.

4. Rehan H. Energy Efficiency in Smart Factories: Leveraging IoT, AI and Cloud Computing for Sustainable Manufacturing. *Journal of Computational Intelligence and Robotics*. 2021. Vol. 1, Issue 1. Pp. 18-55.

5. Цифровізація економіки України: трансформаційний потенціал. / За ред. В.П. Вишневського та І.П. Князева. НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ : Академперіодика, 2020. 188 с.

6. Управління підприємствами в умовах цифровізації: виклики та механізми трансформацій: монографія / Н.Ю. Брюховецька, І.П. Булеєв, Ю.С. Залознова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2024. 302 с.

Кудирко Людмила Петрівна

к.е.н., професор кафедри світової економіки

Кучеренко Крістіна Дмитрівна

Державний торговельно - економічний університет (м. Київ)

МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ АЛКОГОЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Міжнародний ринок алкогольної продукції залишається одним із найбільш стійких сегментів глобальної економіки. Обсяг світового ринку алкогольних напоїв досяг 1 762,17 млрд доларів США в 2024 році і, як прогнозується, зросте з 1 609,86 млрд доларів США в 2025 році до приблизно 4 488,19 млрд доларів США до 2034 року. Очікується, що ринок міцних газованих напоїв зростатиме зі вражаючим середньорічним темпом зростання (CAGR) на рівні 15,9% у період з 2025 по 2034 рік. Ринок демонструє високу динаміку через преміалізацію, поширення форматів RTD (ready to drink) та стрімке зростання безалкогольних і низькоалкогольних альтернатив.

Актуальність дослідження новітніх тенденцій міжнародного ринку алкоголю зумовлена необхідністю управління трьома критичними, нерозривно